

به نام خدا

مروری بر سوابق و مستندات طرح نظارت بر امور نمایندگان

۲. قانون، مجلس و نمایندگان در بیانات امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱
بخش اول - بیانات امام خمینی (ره).....	۳
بخش دوم - بیانات مقام معظم رهبری.....	۱۰
منابع و مآخذ.....	۱۸

مروری بر سوابق و مستندات طرح نظارت بر امور نمایندگان
۲. قانون، مجلس و نمایندگان در بیانات
امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری

مقدمه

مجلس شورای اسلامی نهادی است که ریشه در آرای عمومی دارد و طبق ضوابط اساسی مدون، سهم قابل توجهی از حاکمیت در نظام سیاسی کشور را اعمال می‌کند. براساس اصل هفتادویکم قانون اساسی «مجلس شورای اسلامی در عموم مسائل در حدود مقرر در قانون اساسی می‌تواند قانون وضع کند». علاوه بر قانونگذاری، قانون اساسی ابزارهای مختلف نظارتی را برای مجلس به رسمیت شناخته است تا از آن طریق مجلس بتواند بر امور مختلف نظارت داشته باشد. حق اظهارنظر برای هر یک از نمایندگان،^۱ تحقیق و تفحص،^۲ سؤال از رئیس‌جمهور و وزرا^۳ و در نهایت استیضاح ایشان و رأی عدم کفایت سیاسی رئیس‌جمهور و یا رأی عدم اعتماد به وزیر^۴ برخی از ابزارهای نظارتی مجلس و نمایندگان است. ولی علیرغم اینکه ابزارهای نظارتی مجلس برای نظارت بر خارج از مجلس

۱. اصل هشتاد و چهارم قانون اساسی.

۲. اصل هفتاد و هشتم قانون اساسی.

۳. اصل هشتاد و هشتم قانون اساسی.

۴. اصل هشتاد و نهم قانون اساسی.

پیش‌بینی شده است، چنین ابزارهایی برای نظارت درونی مجلس پیش‌بینی نشده و کمتر توجهی به این امر شده است. با توجه به لزوم حفظ استقلال و شأن مجلس شورای اسلامی و نمایندگان ملت و تقویت اعتماد عمومی به نمایندگان ملت و نهاد قانونگذاری و همچنین ضرورت حفظ سلامت و منزلت خانه ملت از نفوذ و عوامل فسادانگیز، تعیین سازوکار نظارت در این رابطه الزامی است.

علاوه بر این، به دلیل حفظ جایگاه مجلس و دور بودن آن از هرگونه شائبه توجه به برخی از مسائل همچون حفظ استقلال مالی مجلس شورای اسلامی و نمایندگان، حفظ شئون نمایندگی و تبیین الزامات شغلی نمایندگی ضروری است.

امام راحل (ره) به عنوان بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران و مقام معظم رهبری به عنوان سکان‌دار حرکت انقلاب در مسیر صلاح، بارها به شأن و منزلت مجلس و نمایندگان و وظایف آنها تأکید و اشاره کرده و رهنمودهای مختلف و مهمی را در این زمینه داشته‌اند. در ادامه گزیده‌ای از سخنان امام خمینی (ره) و پس از آن قسمت‌هایی از بیانات مقام معظم رهبری در مورد مجلس، رابطه آن با سایر قوا، اهمیت قانون و شأن نمایندگی خواهد آمد تا بتواند چراغ راه مجلس و نمایندگان محترم قرار گیرد.

قابل ذکر است که آنچه در ادامه می‌آید صرفاً مختصری از بیانات امام و مقام معظم رهبری در این مورد است و نه تمامی آنچه ایشان در این خصوص بیان داشته‌اند.

بخش اول - بیانات امام خمینی (ره)**۱. تفکیک وظایف در حکومت اسلامی****۱-۱. قانون اساسی معیار کارها**

معیار در اعمال نهادها قانون اساسی است و تخلف از آن برای هیچکس چه متصدیان امور کشوری و لشکری و چه اشخاص عادی جایز نیست و متخلف به مردم معرفی می‌شود و مورد مؤاخذه قرار می‌گیرد. بنابراین دخالت هریک از مقامات در امور مربوط به مقامات دیگر برخلاف قانون است و دخالت‌کننده به مردم معرفی می‌گردد.^۱

۱-۲. لزوم عمل در چارچوب وظایف

هر مسئولی و هر متعهد به نظامی باید سعی کند برای پیشبرد نظام در چارچوب محدوده وظایفش عمل کند که در غیر این صورت، احتمال پاشیدگی نظام جدی است. لذا اگر هر وزیری دخالت در کار وزیر دیگر نماید که حتی دخالت او باعث رشد کار گردد، مورد قبول نیست چرا که خروج از چارچوب اختیاراتش ضررش بسیار بیشتر از رشد کار در نقطه‌ای دیگر است.^۲

۱-۳. لزوم رعایت قانون و عدم دخالت در امور یکدیگر

این یک وظیفه شرعی - الهی است که من دارم به همه می‌گویم ... همه مکلفند شرعاً به اینکه ... هرکدام به وظایف قانونی‌شان باید عمل کنند. قانون برای همه وظیفه معین کرده است، اگر یکی دست از قانون بردارد و بخواهد دخالت دیگری بکند، برخلاف

۱. کشف الاسرار، ص ۱۹۱.

۲. صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۶۴.

شرع عمل کرده. باید هرکس همان کاری که قانون برایش معین کرده است. همان کار مهمی که برای او قرار داده، آن کار را خوب انجام بدهد ... دیگر مجلس دخالت نکند در اجرا و قوه مجریه در قوه مقننه و هر دو در قوه قضائیه. قوای قضایی سر جای خودش کار قضایی‌شان را انجام بدهند ... قوای مقننه باید کار تقنینی‌شان را انجام بدهند ... دولت مجری است باید کار خودش را انجام بدهد ... اگر بنا باشد هرکدام در کار دیگر دخالت بکنند که این مملکت نمی‌شود.^۱

۲. جایگاه و وظیفه مجلس در نظام اسلامی**۲-۱. مرکز قانون و قدرت**

مرکز همه قانون‌ها و قدرت‌ها مجلس است. مجلس هدایت می‌کند همه را و باید بکند.^۲

۲-۲. تفوق مجلس بر سایر مقامات

مجلس قوه مجتمع یک ملت در یک گروه است. تمام قوای یک ملت در یک گروه مجتمع است و مجلس از همه مقاماتی که در یک کشور هست بالاتر است.^۳

۲-۳. مصوب مجلس، قانون و شرع

آنچه را مجلس شورای اسلامی تصویب نموده و به تأیید شورای نگهبان رسیده هم شرعی است و هم قانونی می‌باشد.^۴

1. صحیفه امام، ج ۱۳، صص ۲۰۲-۲۰۳.

2. صحیفه امام، ج ۱۲، ص ۳۴۷.

3. صحیفه امام، ج ۱۲، ص ۲۰۰.

4. صحیفه امام، ج ۱۷، ص ۳۰۲.

۲-۴. مخالفت با مصوب مجلس مخالفت با اسلام

کسانی که با قانون مخالفت می‌کنند اینها با اسلام مخالفت می‌کنند. کسانی که با مصوبات مجلس بعد از اینکه شورای نگهبان نظر خودش را داد باز مخالفت می‌کنند. اینها دانسته یا ندانسته با اسلام مخالفت می‌کنند.^۱

۲-۵. لزوم توجه به مسائل اساسی و کلیدی کشور

نمایندگان محترم مجلس قبل از پرداختن به لوایح و تبصره‌ها و مواد غیرضروری به فکر مسائل اصلی و کلیدی کشور باشند و براساس اسلام عزیز در کمیسیون‌ها با طرح قوانین و لوایح به سمتی حرکت کنند که مشکلات اساسی کشور مرتفع و سیاست‌های زیربنایی کشور در امور فرهنگی و اقتصادی و اجتماعی و سیاسی در راستای کمک به محرومین و رفع استضعاف، مدون و به مورد اجرا درآید.^۲

۲-۶. لزوم نظارت و دقت در انتخاب کارگزاران کشور

مجلس باید به تمام قوه‌ای که دارد و قوه او از همه قوه‌ها بالاتر است ... باید با تمام معنا کوشش کند که افرادی که سر کار می‌آیند ... از اشخاص مسلمان، متعهد، متوجه به کارهایی که در دنیا می‌شود، مدبر، لکن متعهد به اسلام، متعهد به مکتب [باشد].^۳

۲-۷. تأیید و انتقاد از دولت برپایه مصالح

توصیه من به آقایان به‌طور جد این است که باید شما که می‌بینید که دولت نتوانسته به آن طوری که دلخواه است عمل بکند، باید از این به بعد تعقیب کنید، تأیید کنید،

1. صحیفه امام، ج ۱۴، ص ۴۱۴.

2. صحیفه امام، ج ۲۱، صص ۵۰-۵۱.

3. صحیفه امام، ج ۱۳، ص ۷۶.

همراهی کنید، کمک کنید تا کشور شما رو به سلامت برود و احترام کنید از یک چیزی که برخلاف رضای خداست و برخلاف رضای ملت است.^۱

۳. محدودیت‌های مجلس

۳-۱. منع تصویب قانون خلاف اسلام

هیچ مجلسی و هیچ مقامی نمی‌تواند برخلاف شرع اسلام و مذهب جعفری تصویبی کند یا قانونی بگذارند.^۲

۳-۲. آزادی نمایندگان در حدود قانون و شرع

نمایندگان محترم در محدوده قانون و شرع آزاد و مختارند و هیچ‌کس نمی‌تواند از حقوق قانونی آنان جلوگیری نماید.^۳

۳-۳. لزوم مخالفت با پیشنهاد و طرح‌های مخالف شرع

لازم است طرح‌هایی که در مجلس می‌گذرد مخالف با احکام مقدسه اسلام نباشد و با کمال قدرت با پیشنهادهای مخالف با شرع مقدس که ممکن است از روی ناآگاهی و غفلت طرح شود، شدیداً مخالفت نمایید.^۴

1. صحیفه امام، ج ۱۹، ص ۳۹۹.

2. صحیفه امام، ج ۱، ص ۱۱۱.

3. صحیفه امام، ج ۱۸، ص ۴۶۸.

4. صحیفه امام، ج ۱۲، صص ۳۶۲-۳۶۳.

۴. حاکمیت قانون در نظام اسلامی

۴-۱. حکومت اسلامی، حکومت قانون

اسلام حکومتش حکومت قانون است، یعنی قانون الهی، قانون قرآن و سنت است و حکومت حکومت تابع قانون است. یعنی خود پیغمبر هم تابع قانون، خود امیرالمؤمنین هم تابع قانون، تخلف از قانون یک قدم نمی‌کردند و نمی‌توانستند بکنند.

خدای تبارک و تعالی می‌فرماید که اگر چنانچه یک تخلفی بکنی، یک چیزی را به من نسبت بدهی، تو را اخذ می‌کنم و تینت را قطع می‌کنم. اسلام دیکتاتوری ندارد، اسلام همه‌اش روی قوانین است و آن کسانی که پاسدار اسلامند، اگر بخواهند دیکتاتوری کنند، برحسب حکم اسلام از پاسداری ساقط می‌شوند.^۱

۴-۲. قانون تنها حاکم در حکومت اسلامی

اسلام دین قانون است. پیغمبر هم خلاف قانون نمی‌توانست بکند، نمی‌کرد هم، البته نمی‌توانست هم بکند ... غیر از قانون الهی کسی حکومت ندارد. برای هیچ‌کس حکومت نیست، نه فقیه و نه غیرفقیه، همه تحت قانون عمل می‌کنند.^۲

۴-۳. نفی حکومت اشخاص در اسلام

در اسلام آن چیزی که حکومت می‌کند، یک چیز است و آن قانون الهی. پیغمبر اکرم هم به همان عمل می‌کرده است ... قانون حکومت می‌کند. شخص هیچ حکومتی ندارد. آن شخص ولو رسول خدا باشد، در اسلام شخص مطرح نیست. در اسلام قانون

1. صحیفه امام، ج ۱۱، صص ۲۲-۲۳.

2. صحیفه امام، ج ۱۰، ص ۳۰۳.

است، همه تابع قانونند و قانون هم قانون خداست.^۱

۴-۴. هدف در حکومت اسلامی

مجرد بودن رژیم اسلامی، این مقصد نیست. مقصد این است که در حکومت اسلامی، اسلام حکومت کند. قانون حکومت کند، اشخاص به رأی خودشان، به فکر خودشان حکومت نکنند. رأی ندهند. کسانی که خودشان را خیال می‌کنند صاحب رأی هستند، خودشان را متفکر می‌دانند، اینها رأی ندهند، برای اینکه آرای مردم در برابر حکم خدا رأی نیست. ضلالت است ... در اسلام حکومت، حکومت قانون است ... غیرقانون هیچ حکومتی ندارد.^۲

۴-۵. لزوم تطبیق افراد با قانون

اگر همه اشخاصی که در کشور ما هستند و همه گروه‌هایی که در کشور هستند و همه نهادهایی که در سرتاسر کشور هستند به قانون خاضع بشویم و قانون را محترم بشمریم، هیچ اختلافی پیش نخواهد آمد. اختلافات از راه قانون‌شکنی‌ها پیش می‌آید ... ما هم باید تبعیت از پیغمبر اسلام بکنیم و به قانون هم عمل کنیم و هم در مقابل قانون خاضع باشیم. قانون برای همه است ... قانون برای تهذیب تمام جامعه است. البته دزدها از قانون بدشان می‌آید و دیکتاتورها هم از قانون بدشان می‌آید ... لکن قانونی که مال همه ملت است و برای تهذیب همه ملت است و برای آرامش خاطر همه ملت است و برای مصالح همه ملت است، باید محترم شمرده بشود. نباید چنانچه یک قانونی برخلاف نظر من بود من بیایم بیرون و هیاهو کنم که من این قانون را

1. کشف الاسرار، ص ۲۶۷.

2. صحیفه امام، ج ۸، صص ۲۸۱-۲۸۲.

قبول ندارم، این قانون خوب قانونی نیست. قانون خوب است. شماها باید خودتان را تطبیق دهید با قانون نه قانون [خودش را] با شما تطبیق بدهد. اگر قانون نباشد که خودش را تطبیق بدهد با یک گروه، با یک جمعیت، با یک شخص، این قانون نیست.

قانون در رأس واقع شده است و همه افراد هر کشوری باید خودشان را با آن تطبیق بدهند. اگر قانون برخلاف خودشان هم حکمی کرد، باید خودشان را در مقابل قانون تسلیم کنند، آن وقت است که کشور، کشور قانون می‌شود.^۱

۴-۶. وفاداری به جمهوری اسلامی در گرد وفاداری به قانون

لازم است همه به‌طور اکید به مصالح اسلام و مسلمین توجه کنیم و به قوانین، هرچند مخالف نظر و سلیقه شخصی‌مان باشد احترام بگذارم و به این جمهوری نوپا که مورد هجوم قدرت‌ها و ابرقدرت‌هاست، وفادار باشیم.^۲

۴-۷. لزوم تسریع در اجرای قانون

دولتمردان در اجرای قوانین مذکور تسریع و در عدم تجاوز از حدود قانون سختگیری نمایند و متجاوزان [را] از هر قشر و دسته‌ای باشند به دادگاه‌ها بسپارند تا به مجازات برسند.^۳

1. صحیفه امام، ج ۱۴، صص ۴۱۵-۴۱۶.

2. صحیفه امام، ج ۱۸، ص ۴۲۱.

3. صحیفه امام، ج ۱۵، ص ۳۸۷.

بخش دوم - بیانات مقام معظم رهبری

۱. شأن و اهمیت مجلس و لزوم طراحی سازوکار نظارتی بر آن

مجلس نسبت به دستگاه‌های اجرایی کشور شأن نظارتی دارد - که خوب، چیز بسیار بااهمیتی هم هست - یک شأن نظارتی هم برای خود مجلس و برای آحاد نمایندگان تعریف کنید. من معتقدم که شما دو سال دیگر توی مجلس، معلوم نیست بعد از این توی مجلس باشید یا نباشید؛ ممکن است دیگر هرگز گذارتان به مجلس نیافتد؛ اما صدها و صدها نفر در طول زمان از اینجا عبور خواهند کرد؛ کسانی خواهند آمد و روی این صندلی‌ها خواهند نشست. اگر شما امروز توانستید یک سازوکار کنترلی متقن و محکم برای نظارت بر کار نماینده پایه‌گذاری کنید، تا هر وقتی که این دستگاه خوب کار کند، اجرش مال شماست؛ مزد الهی‌اش مال شماست. آن طرف قضیه هم متأسفانه همین‌جور است. اگر امروز با قدرتی که خدا به شما داده - توان نمایندگی - می‌توانید این ابزار کنترلی را کار بگذارید، ولی کار نگذارید، از شما سؤال خواهد شد. روز قیامت خدا سؤال می‌کند. همه‌اش این‌جور نیست که ما فکر کنیم حرف دادگاه‌پسند داریم یا نه. این دادگاه‌ها که چیزی نیست، دادگاه‌های بشری که اهمیتی ندارد؛ دادگاه الهی اهمیت دارد. «یعلم خائنه الاعین و ما تخفی الصدور» اعماق دل‌های ما برای خدا روشن است. یک کاری بیش از اندازه تکلیف‌مان انجام دادیم، هیچ‌کس نمی‌فهمد، هیچ‌کس تشکر نمی‌کند، اما خدای متعال می‌فهمد، کرام‌الکاتبین می‌نویسند و خدا تشکر می‌کند. یک کوتاهی‌ای کردیم، هیچ‌کس نفهمیده؛ ظاهرسازی کردیم، یک‌جوری که خیال کردند آره، ما کار را خوب انجام دادیم؛ درحالی که در باطن کوتاهی کردیم. هیچ‌کس

نمی‌فهمد، هیچ‌کس ما را ملامت نمی‌کند، اما کرام‌الکاتبین می‌بینند، می‌نویسند و خدای متعال مؤاخذه می‌کند. این به‌نظر من چیز مهمی است.

خوب، نماینده - مثل همه ماها - در معرض اینجور لغزش‌ها و آسیب‌ها قرار دارد. مال، فتنه‌انگیز است. این، حرف من نیست؛ حرف امام سجاد (ع) است؛ «المال الفتون»؛ مال فتنه‌انگیز. پول، فتنه‌انگیز است، دل‌ها را از راه در می‌برد، خیلی‌ها را می‌لرزاند؛ کسانی که آدم خیال نمی‌کند اینها هم بلغزند، اما آدم می‌بیند گاهی می‌لغزند. قدرت هم همین جور است، روبری‌باستی هم همین جور است، محبت‌ها هم همین جور است، دشمنی‌ها هم همین جور است؛ ما را می‌لغزاند. یک جایی باید بر کارش نظارت کند. خدا را شکر می‌کنیم که شما برادران و خواهران با دل بیدار از این مسئله استقبال می‌کنید.^۱

۲. لزوم نظارت مجلس بر خویش

همان‌طور که یک فرد باید خودش را محاسبه کند، یک جمع هم - مثل مجلس شما، مثل دولت‌ها، مثل مجموعه‌ها و افراد مسئول در کشور - باید خودش را محاسبه کنند، ما خودمان را باید محاسبه کنیم. اگر انسان چنین فهرستی داشته باشد - مثل این فهرستی که جناب آقای دکتر حداد در بیانات شیرین و خوش لفظ و معنای خودش آن طبق معمول بیان کردند - طبعاً خوشحال می‌شود و خدا را شکر می‌کند، لکن قانع نمی‌شود. قانع نباید شد و از غفلت‌ها و قصورها نباید اغماض کرد، همچنانی که در محاسبه دیگران هم - تا جایی که پای دوستی‌ها و رابطه‌ها و ملاحظه‌ها در میان نباشد

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۹/۳/۱۸.

- اغماض نمی‌کنیم، سختگیری می‌کنیم و نکته می‌گیریم. برای خودمان هم باید همین‌گونه باشد. امیدواریم ان‌شاءالله خدای متعال به شما، به ما، به همه مسئولین این لطف را بکند که چشم بصیر به خود، به ما بدهد و قوت بر عمل و قوت بر عزم را در ما روز به روز بیافزاید، «قو علی خدمتک جوارحی و اشدد علی العزیمه جوانحی».^۱

۳. لزوم رعایت قانون توسط خود مجلس

اگر بی‌قانونی رایج شد، کارها گره خواهد خورد؛ ترافیک سنگین خواهد شد، گره‌های ترافیکی به‌وجود می‌آید، کار مردم از بین می‌رود، مصالح مردم پایمال می‌شود. همه باید به قانون احترام بگذارند و من به شما عرض بکنم، این مورد هم مثل موارد دیگر از چیزهایی است که فرهنگ آن باید از نخبگان سرریز بشود به بدنه جامعه. اگر شما که جزء نخبگان هستید، قانون را رعایت نکردید، انتظار نداشته باشید که بدنه جامعه قانون را رعایت کند. ادعای نخبگی بکنیم - نخبگی سیاسی، نخبگی علمی - اما در همان مورد کار خودمان به قانون بی‌اعتنایی کنیم.^۲

۴. لزوم استقلال نمایندگان در تصمیم‌گیری‌ها

قانون تحت تأثیر نفوذ این و آن هم نباید قرار بگیرد. ما در مجالس قانونگذاری دنیا شنیدیم - شاید حالا یک مواردی هم در بین خودمان دیده شده است، نمی‌توانیم به کلی بگوییم نبوده است - که گاهی برای اینکه منفعت یک کسی یا یک کسان معدودی

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با نمایندگان مجلس، ۱۳۶۸/۲/۸.

۲. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با نمایندگان مجلس، ۱۳۸۸/۴/۳.

تأمین بشود، با عجله تمام یک قانونی در یک مجلسی از مجالس دنیا گذشته است و بعد که آن غرض حاصل شده است، به فاصله مدت کوتاهی - چند ماه - آن قانون نسخ شده! از این قبیل موارد داشته‌ایم.

خیلی باید مراقبت کرد که قانون تحت نفوذ افراد متنفذ قرار نگیرد. اینکه گفته می‌شود که در جمهوری اسلامی خوب است نمایندگان محترم در تبلیغات و در تلاش‌ها و فعالیت‌های انتخاباتی‌شان کمک مالی از بعضی از مراکز دارای طمع قبول نکنند، به‌خاطر این است؛ چون بالاخره کمک کردن با طمع، مشکلات اینجوری را به‌دنبال سر می‌آورد. نماینده مجلس این استقلال را که قانون اساسی به او داده است، خدا به او داده است، این قدرت تصمیم‌گیری و انتخاب را خیلی باید اهمیت بدهد؛ این چیز مهمی است، چیز بزرگی است، این را نمی‌شود با چیزهای کوچک معامله کرد.^۱

۵. ضرورت پرهیز از ارتباط‌های آلوده

بسترهای ارتباط آلوده با دستگاه‌های اجرایی همیشه وجود دارد و مسئولان بالای اجرایی هم از آن باخبر نمی‌شوند. در این میان، دست‌هایی به‌دنبال این هستند که ارتباط‌های ناسالمی را به‌وجود بیاورند؛ باید خیلی مراقب باشید. هم هیئت رئیسه محترم مجلس و رؤسای کمیسیون‌ها و هم خود شما نمایندگان باید به این رهنمود الهی عمل کنید: «وتواصوا بالحق و تواصوا بالصبر». واقعاً نمایندگان باید یکدیگر را نصیحت و حفظ کنند. گفتن و توصیه کردن، بسیار مهم است.^۲

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با نمایندگان مجلس، ۱۳۸۷/۳/۲۱.

۲. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با نمایندگان مجلس، ۱۳۸۴/۳/۸.

۶. لزوم دوری نمایندگان از اغراض سیاسی در تصمیم‌گیری‌ها

مجلس شورای اسلامی، نقطه امید نظام و مظهر اقتدار و اختیار ملت است. جایگاه مقدسی است که همیشه و در همه احوال، می‌تواند و می‌باید رأی و اراده ملت مسلمان و انقلابی را به کرسی بنشانند و مصلحت مردم را در شکل مقررات لازم‌الاتباع در یافت و رفتار نظام و حکومت، تضمین کند. خانه مردم و ملجأ دولت مردمی و مظهر ارزش‌های اسلام ناب محمدی (صلی‌الله‌علیه‌وآله) و به تعبیر امام حکیم و فقیدهمان، عصاره فضایل ملت است. در این مجلس، دور شدن از فضایل و پابند شدن به اغراض شخصی و گروهی و آلوده شدن به هواهای سیاسی و نفسانی، از هرکس که باشد، مردود و محکوم است. در این مجلس، رأی باید تابع معرفت و بحث باید دور از تنازع و جدال باشد. در هر موضع‌گیری و هر سخنی، باید رضای خدا و مصلحت انقلاب و خواست و نیاز مردم در نظر گرفته شود. همواره در این مجلس، معدود افرادی بوده‌اند که از این تکالیف غفلت ورزیده و راه، کج کرده‌اند و شاید امروز نیز باشند، لکن اکثریت قاطع نمایندگان محترم که بحمدالله در همه دوره‌ها و امروز، در راه راست اسلام و انقلاب حرکت می‌کرده‌اند و می‌کنند، باید پاس نعمت بزرگ جمهوری اسلامی را بدارند و در اعمال و آرا و گفتار خود، خدا را حاضر و ناظر بدانند و مصلحت انقلاب و کشور را با هیچ چیز دیگر معاوضه ننمایند. البته، مجلس همواره باید به وظایف قانونی خود عمل و از حق قانونی خود استفاده کند، اما هم نمایندگان محترم و هم مردم رشید ما قادرند تفاوت میان عمل به تکلیف قانونی و عمل بر طبق غرض شخصی و سیاسی را درک کنند.^۱

۱. پیام مقام معظم رهبری خطاب به نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۶۸/۱۰/۱۸.

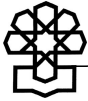
۷. ضرورت حفظ نظم و انضباط در مجلس

به نظر من چیزی که در مجلس مهم است، حضور نمایندگان محترم سر پست‌هاست. برخی از نمایندگان محترم به من گفتند تعطیلات مجلس زیاد است؛ درباره این مسئله من نمی‌توانم اظهارنظری بکنم؛ این را هیئت رئیسه محترم باید بررسی کنند، لکن در همان بخشی که غیرتعطیل و وقت کار است، حضور باید منضبط، سر وقت و با رعایت دقیقه و ثانیه باشد؛ هم در داخل صحن مجلس و هم در کمیسیون‌ها. کار کمیسیون‌های تخصصی هم خیلی مهم است. حضور در کمیسیون‌ها، سر وقت در کمیسیون‌ها حاضر شدن، کار کردن، واقعاً مطالعه کردن، پیش مطالعه کردن، لوایح را دیدن، طرح‌ها را سنجیدن، با افرادی که لازم است مشورت شود، مشورت کردن، حتی مباحثه کردن در داخل مجلس قبل از اینکه انسان به مرحله تصمیم‌گیری برسد - چه در کمیسیون و چه در صحن مجلس - لازم است.^۱

۸. لزوم حفظ نظم در مجلس

آخرین مطلب، انضباط است. من این را عرض بکنم، خیلی از اوقات که در گذشته تلویزیون مجلس را نشان می‌داد و من صندلی‌های خالی را می‌دیدم، پای تلویزیون از مردم خجالت می‌کشیدم و احساس شرم می‌کردم! ما به این مردم گفته‌ایم پای صندوق بیایید؛ آنها هم آمده‌اند و نماینده معین کرده‌اند؛ حالا چه دارد مطرح می‌شود؟ مطلب مهم. به مجلس نگاه می‌کنید، می‌بینید چهار تا صندلی خالی است؛ یکی نشسته، پنج تا صندلی خالی است. بنده اینجا پای تلویزیون وقتی این صحنه را می‌دیدم، حقیقتاً

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با نمایندگان مجلس، ۱۳۸۴/۳/۸.

احساس شرمندگی می‌کردم. این، بی‌انضباطی است و مطلقاً نباید این را برای مجلس برتافت. سر وقت حاضر شدن، در کمیسیون حاضر شدن، در صحن علنی حاضر شدن و کار کردن، خیلی مهم است.^۱

۹. ضرورت حضور مؤثر نمایندگان در کمیسیون‌ها و صحن علنی

یکی از مسائل مربوط به بایدها و نبایدهای این مجلس، این است که زره زره وقت آن، قیمت دارد. وقت نباید هدر برود. بدین صورت که مثلاً در وقت معین، سر این مأموریت حضور نداشته باشیم، یا در هنگام مباحثات، در مباحثات داخل نباشیم. فرض کنید، درحالی که شخصی به دفاع از مسئله‌ای می‌پردازد و دیگری رد می‌کند، ما برای خودمان مشغول مطالعه یا مذاکره باشیم، یا فرصت نمایندگی را برای کارهای غیرنمایندگی مغتنم بشماریم. من عرض می‌کنم: شغل نمایندگی، اعز از مشاغل دیگر و قیمت وقت مجلس، حتی از تحصیل علم بالاتر است، چه رسد به تحصیل مال یا تأمین آتیه! در داخل مجلس، همه اهتمام باید به کاری باشد که در صحن مجلس یا در داخل کمیسیون می‌گذرد. این، اساس قضیه است. حضور باید تأمین باشد و حتماً همه در مجلس حاضر باشند؛ مگر اینکه اضطراری باشد. خدای متعال هم در نماز و روزه، اضطرار را به شکلی قبول فرموده است. آن، بحث دیگری است. در غیر موارد اضطراری، همه نمایندگان در سر مأموریتشان حاضر می‌شوند؛ درحالی که استراحت کرده‌اند و برای لایحه مورد بحثشان، پیش مطالعه کرده‌اند و آماده‌اند که راجع به لایحه دولت یا طرحی که در مجلس مطرح است، منصفانه، از روی کمال بینش و دقت و بااستفاده از نظرات کارشناسی، نظری بدهند

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با نمایندگان مجلس، ۱۳۸۳/۳/۲۷.

و تصمیمی بگیرند. باید مجلس این‌گونه باشد. یک دقیقه از وقت این مجلس نباید هدر برود. این قبیل مسائل، جزء شئون نمایندگی مجلس و چیزهایی است که عزت، عظمت و قرار گرفتن مجلس در موضع حکمت، وابسته به اینهاست، که اگر این رعایت نشود، مجلس از آن پایگاه خواهد افتاد.^۱

۱۰. لزوم حفظ ادب و اخلاق اسلامی در مجلس

مجلس شورای اسلامی، صحنه‌ای علنی در معرض دید همه آحاد ملت ایران بلکه همه مردم جهان است. پخش مستقیم مذاکرات مجلس، یکی از افتخارات نظام اسلامی و نشانه بارز آزادی اندیشه و بیان است و همه نمایندگان مردم با هر گرایش سیاسی و اقتصادی، به برکت این آزادی کم‌نظیر، قادرند از تریبون مجلس، با آحاد ملت ایران سخن بگویند. این فرصت و امکان بزرگ، از سوی دیگر، وظیفه شما نمایندگان محترم را بسیار سنگین و خطیر می‌سازد. اگر نماینده‌ای از تریبون مجلس خدای نخواست، سخنی خلاف واقع یا موجب اضطراب و تشویش اذهان عموم، یا متضمن اهانت و افترا به دیگران، یا همراه با افشای اسرار کشور، یا مایه یأس و سرخوردگی مردم را پخش کند گناه ناشی از آن به عظمت و گستردگی شعاع این رسانه مهم است و مردم چنین کسی را عفو نخواهند کرد. چه نیکو است که مجلس محترم با پیش‌بینی‌های قانونی لازم، خود پیش‌قدم شده و چنین فرد بی‌مسئولیتی را از غفلت خارج سازد. همچنین رعایت تقوا و اخلاق و ادب اسلامی در گفتگوها و مباحثات از جمله مسائل مهم و قابل توجه نمایندگان و مجلس محترم است. نمایندگان عزیز باید توجه کنند که

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با نمایندگان مجلس، ۱۳۷۴/۳/۸.

هر کار و گفتار آنان در جامعه منعکس شده و تأثیر سیاسی و اخلاقی ویژه‌ای بر فضای کشور می‌گذارد، بی‌گمان هنگامی که در مذاکرات مجلس، نشانه‌های تقوا و راستگویی و پایبندی به ارزش‌های اخلاقی و حس مسئولیت مشاهده شود، فضای کشور به عطر این خصال پسندیده معطر خواهد شد.^۱

منابع و مآخذ

۱. خمینی، آیت‌الله عظمی امام روح‌الله، *کشف الاسرار*.
۲. خمینی، آیت‌الله عظمی امام روح‌الله، *ولایت فقیه*، چاپ دوازدهم، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، تابستان ۱۳۸۱.
۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره) (گردآورنده)، *صحیفه امام*، ۲۲ جلد، چاپ دوم، ۱۳۷۹.
۴. سایت مقام معظم رهبری به آدرس:

www.khamenei.ir

۱. پیام مقام معظم رهبری به مناسبت افتتاح چهارمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۱/۳/۷.

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۱۰۳۹۸

عنوان گزارش: مروری بر سوابق و مستندات طرح نظارت بر امور نمایندگان
۲. قانون، مجلس و نمایندگان در بیانات امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری

نام دفتر: مطالعات حقوقی (گروه حقوق عمومی)

تهیه و تدوین کنندگان: محمدسرگزی، علی بهادری جهرمی، سید محمدهادی راجی

ناظر علمی: محمد بهادری

متقاضی: کمیسیون اصل نودم (۹۰) قانون اساسی

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی: _____

تاریخ انتشار: ۱۳۸۹/۶/۱۶